

TRAUMA'S uit Indonesië, Paul Amweg

Toeval bestaat niet wordt er wel eens gezegd! Maar... soms raak je in twijfel.

Het was op een willekeurig moment, dat ik met mijn Indische trots in gesprek kwam tijdens een gezelschap waar ik ook nog, geheel onverwacht, in verzeild was geraakt. Omdat ik in haar een Indisch gezicht meende te ontdekken, sprak ik haar aan! Ik had nauwelijks mijn vraag gesteld of ze zei : "Ja, ik ben daar geboren! Ik kom van Java!" "Ik óók!", zei ik .

Deze ontmoeting... het moest zo zijn!

Haar naam was Jane en ik vroeg haar of haar Indisch-zijn nog altijd iets voor haar betekende?

Nonchalant antwoordde ze: "Eigenlijk niet zoveel meer! Ik weet, dat ik er geboren ben en met mijn ouders in de jaren vijftig naar Nederland ben gekomen! Verder heb ik me er nooit zo in verdiept!"

"Ben je wel eens naar het land terug geweest of bijvoorbeeld naar een Indië-herdenking of een Pasar Malam?", vroeg ik haar.

"Ik ben een paar keer op een Pasar Malam geweest en nu dat je het zegt voelde ik me daar wél Indisch en ik voelde me er óók wel thuis"!

Ons gesprek verliep eerst stroefjes, maar nadat ik haar vertelde over de jaarlijkse Indië-herdenking en op welke wijze deze verliep was het net of ze ontwaakte.

Ook bij Jane kwamen op latere leeftijd vele vragen naar boven. Ze voelde zich totaal niet vereend met haar eigen lichaam. Haar geest dwaalde van links naar rechts, van onder naar boven, verward, onzeker! Er zat iets scheef, totaal scheef, in haar hele lijf, maar ze wist het niet te plaatsen, zei ze.

"Wát is er met mij aan de hand"?, vroeg ze zich dikwijls af.

Ze was acht jaar oud, toen ze vanuit Indonesië naar Nederland kwam, haar broer was twee jaar ouder en verder heeft ze nog twee jongere zusjes. Er waren nog wel herinneringen van dáár, maar deze kwamen meestal met vlagen bij haar op en ze wist

TRAUMA'S uit Indonesië, Paul Amweg

eigenlijk niet meer of ze deze dáár of hier in Nederland mee had gemaakt, de twijfel! Eigenlijk besepte ze toen niet eens, dat er een hele grote verandering had plaatsgevonden in haar leven en kon ze zich er nauwelijks of niet in verplaatsen. Een leven, dat werd geregeerd en gestuurd door ouders, die ook in een roes leefden van veranderingen. Achteraf kan ze zeggen, dat het een cultuurshock was voor het hele gezin, maar vooral voor haar ouders. Zij wisten toen helemaal niets over de situatie waarin zij terecht zouden komen. Dat het voor haar ouders ook overleven was in een totaal, voor hun, andere wereld.

Aanpassen, aanpassen en nog eens aanpassen en verwerken, maar dit laatste begreep ze toen nog niet! Je moest het niet in je hoofd halen om ánders te doen dan de mensen in je nieuwe omgeving. Maar wát was er dan anders? Haar ouders wisten of konden het niet weten, laat staan dat Jane het kon.

el herinnerde ze zich, dat ze in korte tijd na aankomst in Nederland heen en weer werd geslingerd van pension naar pension, van stad naar stad, het voelde onrustig. De ene keer had je twee kamers, maar veelal zaten we met z'n zessen op één kamer. Alles speelde zich dan af tussen die vier muren of vier houten wanden en toen ik haar vroeg om te vertellen hoe haar leven er vanaf die tijd heeft uitgezien vertelde ze:

"Het was bij ons allemaal niet zo leuk als hoe het er van de buitenkant uitzag! Bij ons thuis was het sober, er heerste constant spanning en mijn leven was helemaal niet zo mooi, zoals ik het naar de buitenwereld speelde. Soms voelde ik me artieste, wat kon ik me goed verstoppen, wat kon ik eigenlijk goed acteren!

Ik had het gevoel dat ik in een 'drama-serie' speelde, waarbij ik de muziek zélf moest maken, maar de juiste klanken daarbij niet kon vinden!

We verhuisden naar een eengezinswoning en mijn vader kreeg werk in een staalfabriek. Thuis bewoog mijn vader zich als een ware tiran en moeder kroop meer en meer weg in de keuken, haar veilige plek, waar nauwelijks werk was, omdat het aan geld ontbrak om een maaltijd klaar te maken.

Ik herinner me ook geen normale gesprekken in ons gezin met elkaar. Het waren meer commando's, waarbij ik zelf dacht, dat dit de gewone manier was van communiceren. Nu weet ik dat het snauwen was en het praten werd later met andere repatrianten

TRAUMA'S uit Indonesië, Paul Amweg

meestal in het Maleis gedaan, omdat wij deze taal waren verleerd, dus ook niet meer verstonden. Ik was het meisje, dat gewoon mee moest lopen, laten komen wat er kwam, aanvaarden wat er op me af kwam en mond houden en dat gold ook voor mijn broer en zusjes. Toch werd het een zoektocht voor me. Een zoektocht waar ik totaal niet van wist waar deze uit zou komen!

Al, van dát moment af, bleek later, want ik nam mijn onzekerheid met me mee. Het werd mijn bagage, maar had niet in de gaten, dat deze bepakking zwaarder en zwaarder werd. Het werd een last en wat ik ook probeerde om het een plaats te geven, zeg maar de bepakking van mijn schouders te halen, het lukte me niet!

Ik moest het allemaal zelf dragen, zelf verwerken, de hele dag en 's nachts lag ik te woelen, zolang dat ik nog geen oog dicht had gedaan toen het weer licht werd. Het vermoeide me, het sloopte me en ik raakte steeds meer in de war. Mijn hoofd maalde en huilbuien overvielen me. Er heerste een enorme tweestrijd en de pijn binnen in me werd steeds heviger.

Omdat ik niet of nauwelijks sliep ontdekte ik meer en meer, ook al ging het heel langzaam. Ook de nachtelijke escapades vielen me namelijk ten deel en werden me duidelijker, waarbij ik aanvankelijk dacht dat dit ook hoorde bij de omgeving en in ons gezin. Het bleek mijn vader te zijn, die 's nachts over de vloer liep te spoken en schreeuwde, stampte en geluiden teweeg bracht waar ik toen nog geen benul van had, welke betekenis hier achter zat. Het woord 'getraumatiseerd' kreeg voor mij een betekenis."

Onophoudelijk vertelde Jane verder:

"Pas toen ik ouder werd ging ik het beseffen en kon ik me pas verplaatsen in mijn vaders situatie, maar het was wel zo, dat ik deel uit maakte van dit gezin en er mee moest opgroeien en dan diende ik me natuurlijk óók nog in de gevoelens van mijn moeder te verplaatsen.

Gesprekken met andere Indische mensen, maar ook kranten en boeken gaven me meer informatie over het verleden van mijn ouders. Van hun zelf kreeg ik geen woord en als ik er om vroeg kwam er al gauw een 'soedah laat maar'!

TRAUMA'S uit Indonesië, Paul Amweg

Wat was het? Ik denk dat ik een jaar of veertien, vijftien was, dat ik weer met zo'n uitspatting te maken kreeg en er opeens nóg meer duidelijker werd. Het was het midden in de nacht. Mijn eerste lichte slaap had ik juist gehad, toen het denderde beneden in de huiskamer. Gevloek, gescheld, geschreeuw, het maakte me bang! Er werd met dingen gegooid, ik hoorde gerinkel, gebonk op de muren en het geluid van een deur, die werd ingetrapt.

Ja hoor, Papa was nog altijd bezig in de strijd met de Jappen. Hij vocht nog steeds en nam woorden in zijn mond ter verdediging. Hij sloeg van zich af en smet naar de denkbeeldige vijand!

Inmiddels zijn mijn Vader en Moeder overleden, maar mijn gevecht ging nog vele jaren verder! Mijn zoektocht kreeg pas vele jaren later een beeld. Ik weet nu voor een groot deel wie ik ben, terwijl er altijd nog een twijfel is! Hadden pappa en mamma er maar over gesproken, dan had ik óók hún pijn kunnen dragen, dan had ik óók mezelf waarschijnlijk eerder ontdekt, dan was ik misschien eerder geweest, die ik nú ben."

Aan het eind van het gesprek zei Jane:

"Ach laat ik maar Indisch zijn... ik ben tevreden met wat ik heb en leef verder, dus soedah!"

Was dit een toevallige ontmoeting ?

Ik denk het niet, want zij heeft haar verhaal kunnen vertellen, haar hart kunnen luchten. Zij is het kwijt !

Ik heb haar bedankt, maar ze bedankte óók mij... omdat ik haar verhaal beluisterde!

Hiermee heb ik haar verhaal met u allen gedeeld!

-Paul Amweg

Dit verhaal is verteld op 15 augustus 2017 tijdens de Indië-herdenking in Enschede.